

Про методіку дослідження ідентифікації європейських соціальних стандартів

Черленяк Іван Іванович,
кандидат фізико–математичних наук

У вузькому розумінні ідентифікація соціальних стандартів є задачею спеціальної юридичної галузі: права соціального захисту. В галузевому юридичному розумінні – це важлива аналітико–правова задача створення системи законодавства соціального захисту та соціального забезпечення. Але обмежитися на державному та суспільному рівні вузьким розумінням задачі ідентифікації соціальних стандартів означає перетворити процес соціального реформування на пропагандистську декларативну акцію.

У широкому розумінні ідентифікація соціальних стандартів пов'язана з умовами та обставинами екзистенції і розвитку таких сфер функціонування держави і суспільства: ідеологічна, правова, державне будівництво, державне управління, соціально–політична та економічна. Між цими сферами нема непроникних меж: концепції та ціннісні установки та технологічні здобутки однієї сфери стають стимулами та мотиваціями технологічних рішень в інших сферах. Значна робота по дослідженню важливих аспектів базових соціальних стандартів проведена в публікаціях О. М. Пищуліної [1–3].

- У статті розглянуто задачу формування методіки ідентифікації системи європейських соціальних стандартів. Досліджуються умови, при яких методіка ідентифікації соціальних стандартів буде ефективно сприяти створенню моделі системи вітчизняних соціальних стандартів здатних орієнтувати соціально–економічну систему України в переході від декларативного рівня забезпечення соціальних стандартів до реального їх забезпечення.

Ключові слова: соціальні стандарти, соціальне забезпечення, соціальний захист, державна політика.

- В статье рассмотрена задача формирования методіки идентификации европейских социальных стандартов. Исследуются условия, при которых методіка идентификации системы социальных стандартов будет эффективно способствовать созданию системы отечественных социальных стандартов, ориентирующую социально–экономическую систему Украины на пути перехода от декларативного уровня социальных стандартов к реальному уровню их обеспечения.

Ключевые слова: социальные стандарты; социальное обеспечение, социальная защита, государственная политика.

- The task of forming of method of authentication of the system of the European social standards is considered in the article. Terms at which the method of authentication of social standards will be effectively instrumental in creation of model of the system of domestic social standards of able to orient the socio–economic system of Ukraine in a transition from the declarative level of providing of social standards to their real providing are probed.

Keywords: social standards, social guarantee, social defend.

В ідеологічній сфері концепція встановлення соціальних стандартів належить до загальної концепції забезпечення прав людини. Французький дослідник К. Васак запропонував концепцію двох поколінь прав людини. Вона є особливо актуальною для розуміння процесів соціально–економічних трансформацій у постсоціалістичних країнах. К. Васак зауважив, що історично першими були визнані права цивільні (особисті) та політичні. Вони склали права людини першого покоління. Серед прав людини першого покоління треба виділити право

приватної власності та виборче право. До прав людини другого покоління дослідник відніс соціально–економічні та культурні права. Права першого покоління відносяться до негативних прав, оскільки вважається, що їх реалізація потребує захисту від втручання держави. Вони повинні бути забезпечені судовим захистом на національних і міжнародних рівнях.

Соціально–економічні права отримали назву позитивних прав, оскільки вимагають певних активних дій з боку органів держави в інтересах особи щодо створення спеціальних програм та запровадження відповідного організаційно–правового і фінансового механізму для їх забезпечення. Зауважимо, що проблемою розвитку постсоціалістичних країн є підміна, хаотичне перемішування та часткове заміщення–компенсація одних прав іншими та перетворення їх в сукупності в декларативні. Це свідчить про те, що необхідно послідовно вибудовувати інституції та механізми, які забезпечать реальну екзистенцію і негативних і позитивних прав не тільки для «обраних», але і для широких соціальних верств.

Метою пропонованої статті є дослідження методів впровадження технологій реального забезпечення прав людини і першого і другого покоління, способів врахування динаміки їх перекривання, взаємозалежності, взаємодії, зокрема, в історичній ретроспективі.

Права першого покоління в Європі поступово, починаючи з часів європейських буржуазних революцій набували все більшого практично реалізованого обсягу. Права другого покоління виникли як віртуальна реальність лише на початку ХХ століття. Саме в цей період в конституціях деяких країн Європи були внесені положення, які приписували обов'язки урядам в сфері зайнятості, освіти, здоров'я громадян. Першою у світі конституцією, яка закріпила в своєму тексті положення, що визначали широкий і досить деталізований перелік соціально–економічних прав, була Конституція Мексики, прийнята 17 січня 1917 року. В подальшому такі права були включені до радянських конституцій Росії (1918 р.), України (1919 р.), до конституції Німеччини 1919 р.

Конституція СРСР 1936 року передбачала право громадян на працю, «тобто на отримання гарантованої роботи з оплатою їх праці у

відповідності з її кількістю та якістю» (ст. 118), право на відпочинок (ст. 119), право на соціальне забезпечення, тобто право на матеріальне забезпечення у старості, а також у випадку хвороби, втрати працездатності (ст. 120), право на освіту (ст. 121). Конституція СРСР 1977 року розширила перелік проголошених соціальних прав, додавши до них такі, як право на охорону здоров'я (ст. 42), право на житло (ст. 44), право на користування досягненнями культури (ст. 46), а також гарантувала свободу наукової, технічної та художньої творчості.

Ідеологія правового декларування прав другого покоління була прикриттям ідеології панування Комуністичної партії СРС та кланів радянсько–комуністичної еліти. Разом з тим контрольована Комуністичною партією СРСР державна власність могла при потребі служити інструментом перетворення частини декларованих конституцією соціально–економічних прав в реальні можливості соціального захисту та соціального забезпечення населення СРСР. Звичайно розподіл благ соціальної сфери здійснювався на основі двох практичних принципів «кращим – краще», та «нашим (тобто своїм) – краще». Це породжувало вади радянського соціального забезпечення: заідеологозованість, елітарність та корумпованість.

Якщо перші радянські конституції декларували ідеологічну концепцію держави пролетаріату та її союзника – трудового селянства, то Конституція СРСР 1977 року декларувала загальнонародну державу. Концепція загальнонародної держави була формальною системною базою формування соціального забезпечення та соціального захисту, розбудови всіх соціально–орієнтованих сфер: освіти, охорони здоров'я, розвитку спорту та фізичної культури, духовної культури та частково науки.

Нами продемонстровано історичну ретроспективу формування правової та ідеологічної основи соціальних стандартів, оскільки у пострадянські конституції України і Російської Федерації було «перенесено» положення про соціально–економічні права із радянських конституцій. Перенесено без збереження майново–економічної основи радянської системи соціального захисту та соціального забезпечення

ня – державної власності на основні засоби виробництва та природні та майнові ресурси країни, та без відповідного формування нової майново-економічної основи. Тому соціальні гарантії та соціальні стандарти, що передбачаються текстом Конституції України стали ще більш декларативними та ще менш доступними для тих, хто їх власне реально потребує, як це було в радянському періоді історії країни. Необхідно поступово усувати розрив між декларованими та реально досяжними правами.

У країнах з розвинутою ринковою економікою, ідеологічно-світоглядною основою побудови системи соціальних стандартів є не концепція «загальнонародної» держави, а концепція соціальної держави. Сучасні варіанти концепції соціальної держави виникли шляхом сполучення та взаємного випробовування теоретичних та практичних побудов в соціально-економічній практиці взаємодії праці, капіталу, держави та громадянського суспільства. В капіталістичних країнах Європи а згодом і в США інститут держави, починаючи з початку ХХ ст. розширює свої соціальні функції і через мережу своїх інституцій на основі нової якості бюрократії – здатності технологічно здійснювати державне управління, надає підтримку різним соціальним групам. На перших етапах інститут держави в цих країнах виступив регулятором умов взаємодії капіталу та найманої праці в сферу страхування соціальних ризиків. Поступово до функції державного протекціонізму економічної сфери інститут держави в цих країнах додає розробку та здійснення комплексу заходів у системі освіти, охорони здоров'я, розширення культурних та соціальних прав людини.

При формуванні методики ідентифікації соціальних стандартів в реальному соціально-економічному просторі треба враховувати, що історично виникло декілька різновидів теоретичних концепцій соціальної держави та кілька варіантів практичної реалізації згаданих концепцій в соціально-економічних конструкціях взаємодії ринкової системи, інституцій держави та організацій громадянського суспільства.

Доцільно виділити такі основні варіації: «континентальна традиція соціальної держави», «англо-американська версія соціальної держави»,

«скандинавська версія держави загального добробуту». Далі необхідно враховувати, що в рамках цих версій існують конкретні концепції-моделі пов'язані із історико-політичною, національно-культурною та економічною традиціями розвитку окремих країн. Саме вони визначають деталі інституціональної, організаційної, фінансової реалізації прав та можливостей доступу до стандартів соціального захисту та соціального забезпечення.

Між різними концепціями та моделями соціальної держави можуть існувати значні відмінності. Вони впливають на вибір інституційно-технологічної системи механізмів забезпечення доступу до соціальних гарантій, соціальних благ, можливостей підтримки соціальних стандартів. Вони формують ідеологічну установку ставлення населення до інституцій, покликати «обслуговувати» соціальні ризики та реалізовувати соціальні програми. Вони формують ставлення бюрократії, що забезпечує роботу цих інституцій до своїх функціональних обов'язків.

Слід відзначити проте, що всі концепції соціальної держави докорінно відрізняються від радянської концепції загальнонародної держави. Причому саме ця концептуальна відмінність формує відповідну власну економічну та інституціонально-технологічну системну реалізацію економічної та соціальної ролі соціальних стандартів..

Загальнонародна держава передбачає домінування колективного над індивідуальним, знеособлення індивідуальної соціальної відповідальності за власне соціальне забезпечення при парадоксальному запереченні форм соціальної солідарності.

Соціальна держава іде від особистої соціальної відповідальності індивіда до соціального солідаризму груп та партнерів-контрагентів економічного процесу (підприємців та найманих працівників). Далі до регулюючої соціально-економічної функції держави, корпоративізму. Ще далі до системного забезпечення соціальних стандартів засобами та інститутами держави, громадянського суспільства та засобами та ресурсами мережі організацій соціального страхування із економічними правами та зобов'язаннями. Забезпечення соціальних прав пов'язують із

солідаризмом. Слід підкреслити, що в новітніх міжнародно-правових документах, ухвалених у 2000 р., – Декларації тисячоліття ООН та Хартії основних прав Європейського Союзу – солідарності надано статус однієї із найголовніших фундаментальних цінностей.

Таким чином при постановці задачі про дослідження соціальних стандартів країн ЄС треба врахувати: 1) вказані соціальні стандарти складають цілісну систему, що відображає стан справ та процесів в вищевказаних сферах; 2) ця система виникла та може існувати на відповідних засадах побудови держави та суспільства: функціонування та відтворення соціально відповідальної держави та самоорганізації, самовідтворення та повномасштабного функціонування громадянського суспільства; 3) зв'язок негативних та позитивних прав.

Аналіз концептуальної основи, правово-конституційних засад, соціально-політичної практики, практики державного управління та регулювання соціально-економічних процесів в країнах ЄС дозволяє виявити стійкі залежності між змістом задекларованих соціальних стандартів та можливостями їх забезпечення в соціальній практиці та практиці державного управління. Зокрема, на основі такого аналізу встановлено, що владно-політичною, державно-управлінською та соціально технологічною базою системи соціальних стандартів ЄС є:

- в політичному та державно-управлінському відношенні – стійка плюралістична демократична правова держава, в якій поважаються права людини і захищаються права меншості;
- в економічному відношенні – сформована ринкова соціально орієнтована економіка;
- здатність витримувати конкуренцію і ринковий тиск у межах єдиного ринку ЄС;
- підтримка реалізації цілей політичного, економічного та валютного союзу європейських країн;
- культурно-світоглядна орієнтація верств населення на солідарну та індивідуальну участь в економічній розбудові фінансових потужностей організацій соціального захисту та системи забезпечення соціальних послуг та благ.

У правовій сфері ситуація із законодавчим закріпленням, як в рамках національного зако-

нодавства, так і в рамках міжнародного правового регулювання теж визначалася та спрямовувалася в другій половині ХХ ст. тим фактом, що низка західноєвропейських країн офіційно дотримувалася концепції держави загального добробуту (або держави загального благоденства), за якої роль держави полягає насамперед у створенні якомога більшого добробуту для можливо більшої кількості громадян, забезпечення гарантій соціального захисту і соціальної справедливості шляхом корегування розподілу доходів і майна.

В економічному ракурсі необхідно врахувати, що в більшості країн – старих членів ЄС соціально орієнтована економіка склалася ще у другій половині ХХ століття, а перші механізми соціального захисту виникли, наприклад, у Данії, Швеції та Німеччині ще наприкінці ХІХ ст., у Великобританії – на початку ХХ ст. Врахувати, що соціально-орієнтована економіка склалася на основі поступового досягнення високого рівня економічного розвитку. Про високий рівень економічного розвитку свідчить той факт, що в багатьох країнах ЄС (зокрема, в Бельгії, Австрії, Данії та Фінляндії) ВВП на душу населення становить близько і навіть понад 30000 дол. США, а в Ірландії – майже 40000 дол. США. Для порівняння: в Україні цей показник становить 6394 дол. США за паритетом купівельної спроможності валют. Це менше від найбідніших нових членів ЄС – Болгарії та Румунії (вступили тільки на початку 2007 р.), де цей показник становить відповідно 8078 та 8480 дол. США і складає лише 22,6 % від середнього рівня ЄС [4–7].

Разом з тим, при розробці методик дослідження європейських соціальних стандартів треба врахувати, що соціальна ринкова економіка в Європейському Союзі не є чимось статичним, вона пристосовується до економічних, політичних, соціальних і технологічних змін в світі. У відповідь на погіршення економічної кон'юнктури, демографічної ситуації, можливостей доступу до енергетичних та сировинних ресурсів в багатьох західноєвропейських країнах сьогодні проводиться зниження високих граничних податкових ставок та деяке зменшення рівня допомоги за соціальним страхуванням, а також здійснюються заходи щодо зниження

фінансового дефіциту. Створюються умови нового розподілу соціальної відповідальності між державою та громадянами. Цей процес навіть у таких соціально добре облаштованих та економічно розвинутих країнах як ФРН, Франція, Бельгія, Нідерланди викликає напруженість між деякими професійними групами та державою або (та) корпораціями, між соціальними групами та державою. Ініціаторами змін планується, що модифікована соціальна ринкова економіка гарантуватиме ефективний процес трансформації та інтеграції в нових умовах, яка буде поєднувати, з одного боку, політику, що стимулює розвиток і зайнятість, стримує циклічне безробіття та стимулює інвестиції. З іншого – фінансування або забезпечення державою освіти та охорони здоров'я і підтримку системи соціальних виплат, яка живить суспільство та солідарність його членів, захищає майбутнє (підтримка дітей) у межах системи раціонально визначеного обсягу внесків на соціальне забезпечення та податків.

При розробці методик дослідження соціальних стандартів та умов часткової або повної застосовності цих стандартів треба враховувати, що розвиток економічної та соціально-економічної сфери країн ЄС, за оцінками експертів, базується на наступних установках.

Соціальні інтереси повинні визначати стратегію держави та її економічну політику, загальною метою якої полягає в тому, щоб розвинути потенціал всіх людей.

Ефективна соціальна політика можлива лише за умови макроекономічної стабілізації.

Урядові фінанси мають бути надійними, щоб забезпечити свободу вибору правильного рівня і профілю податків. Без ефективного і прозорого механізму збирання податків суспільна відповідальність неможлива.

Системи соціального забезпечення повинні більшою мірою надавати послуги всім людям, ніж створювати мережу забезпечення лише мінімального рівня для найменш забезпечених верств населення. Вони повинні засновуватися на принципах соціальної та індивідуальної відповідальності всіх громадян та створювати стимули до праці.

Ефективна ринкова економіка вимагає відповідного інституціонального розвитку, уста-

нови повинні бути гнучкими, а їх дії – скоординованими, щоб пристосуватися до нових викликів.

Охорона здоров'я, освіта та виховання дітей – найважливіший компонент інвестування в майбутнє.

Охорона навколишнього середовища та нормальні умови праці означають меншу кількість витрат на охорону здоров'я і стимулюють зростання виробництва.

Жодна соціальна політика не може компенсувати втрату робочих місць. Отже, економічна політика, яка підтримує повну зайнятість робочої сили, є також найкращою соціальною політикою.

Кожна з країн відповідно до стану конкурентноздатності, енергетичного, ресурсного, енергетичного, фінансового забезпечення, розвитку соціального капіталу, демографічної ситуації, фази економічного розвитку та фази економічного коливання створює свою індивідуальну економіко-соціальну конструкцію. Якщо ж економічна конструкція, політична система, психологічна готовність населення, підготовка бюрократії в країні не відповідає базі забезпечення соціальних стандартів соціальної правової держави, то це необхідно враховувати при ідентифікації і окремих соціальних стандартів і при формуванні системи соціальних стандартів.

Методика ідентифікації соціальних стандартів повинна завжди враховувати певний комплекс системних чинників: 1) стан економіки країни, 2) спрямованість політики держави, 3) рівень культури політиків та державної бюрократії; 4) традиції та ментальність професійних та соціальних груп, 5) очікування професійних та соціальних груп; 6) рівень монополізації бізнес-середовища та якість конкуренції в бізнес-середовищі; 7) правову культуру законодавців та державних службовців; 8) якість профспілкового руху; 9) рівень солідаризму, як якість суспільного середовища; 10) солідаризм, як інституційне представлення концепції соціальної держави.

Саме кінцева мета – досягнення певного рівня ефективності чинного стандарту визначає його мінімальне, максимальне та оптимальне змістове наповнення впродовж життєвого циклу стандарту: від початкового етапу впровадження та до етапу його стабільного використання. З цієї

точки зору ідентифікація соціальних стандартів повинна здійснюватися нормативно, в фокусі досягнення кінцевої мети.

При розробці методики ідентифікації соціальних стандартів потрібно враховувати два аспекти: а) задачу стандартизацію соціальних прав; б) задачу розробки соціальних стандартів рівня життя.

Перша група соціальних стандартів була розроблена у 1961 р. і отримала назву Європейської соціальної хартії, повністю присвяченої формуванню й захисту соціальних прав. У 1996 р. Рада Європи підготувала нову редакцію Європейської соціальної хартії, яку схвалила Рада міністрів 3 квітня 1996 р., а з 3 травня того самого року вона була відкрита для підпису європейськими країнами. Нині 15 європейських країн цей документ ратифікували. Стандартизація соціальних прав передбачає: право на працю, професійну підготовку, справедливі умови праці, свободу професійних об'єднань, укладення колективного договору, право працівників на інформацію, участь в управлінні підприємством; права дітей та підлітків, працюючих жінок, матері та сім'ї, інвалідів і осіб похилого віку, а також права на захист працівників-мігрантів та їхніх сімей, право на безоплатну медичну допомогу і соціальне забезпечення. Значна частина стандартизації соціальних прав відображена у чинних законах України. Але без відповідного економічного та інституційного підґрунтя вони «живуть» на рівні декларацій.

Друга група соціальних стандартів пов'язана із стандартизацією рівня життя в країні. Насамперед ці стандарти повинні характеризувати мінімальні соціальні норми, що гарантують гідний рівень життя. До соціальних стандартів рівня життя відносять [8].

1) тривалість життя – від 25 (мінімум) до 85 (максимум) років. В Україні очікувана тривалість життя при народженні у 1989–1990 роках становить усього 70,7 років, у тому числі чоловіків – 65,9 та жінок – 75,0 років; при народженні у 2003–2004 роках – відповідно 68,2, 62,6 та 74,1 року;

2) грамотність населення – 100 %; в Україні – майже 100 % грамотного населення;

3) середню тривалість навчання – 15 років; в Україні вона становить 12 років;

4) реальний ВВП на душу населення (у купівельній спроможності до долара) – від 200 дол. (мінімум) до 40 тис. дол. (максимум); в Україні у 2005 р. він становив 1497,3 долара;

5) сумарний коефіцієнт народжуваності (середня кількість дітей, народжених жінкою у фертильному віці від 20 до 45 років) – 2,14–2,15; в Україні у 2004 р. він становив 1,2;

6) коефіцієнт старіння населення (частка населення, старшого за 65 років у загальній чисельності населення) – 7 %; в Україні на 1 січня 2005 р. він становив 15,5 %;

7) співвідношення 10 % найбагатших до 10 % найбідніших осіб – 10:1; в Україні Держкомстатом відстежується співвідношення грошових витрат 20 % найбільш та 20 % найменш забезпеченого населення (квінтільний коефіцієнт фондів), яке у 2004 р. становило 5,3 разу;

8) частку населення, яке проживає за межею бідності, – 10 %; в Україні частка населення із середньодушовими грошовими витратами на місяць, нижчими за рівень забезпечення прожиткового мінімуму для призначення державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям у 2004 р., становила 7,8 %;

9) співвідношення мінімальної та середньої заробітної плати – 1:3; в Україні таке співвідношення у 2005 р. становило 1:2,69;

10) мінімальний рівень погодинної заробітної плати – 3 дол.; у першому кварталі 2006 р. в Україні він становив 0,49 дол.;

11) рівень безробіття (з урахуванням прихованого) – 8–10 %; в Україні у 2005 р. він був на рівні 7,2 %;

12) кількість правопорушень на 100 тис. населення – до 5 тис. випадків; в Україні таких правопорушень у 2004 р. зареєстровано 1112;

13) рівень депопуляції (кількість народжених до кількості померлих) – 50:50; в Україні у 2004 р. на тисячу осіб наявного населення кількість народжених становила 9 осіб, а кількість померлих – 16 осіб, або 36:64;

14) кількість психічних патологій на 100 тис. населення – до 284 осіб; в Україні у 2004 р. кількість хворих на розлад психіки та поведінки на 100 тис. душ населення становила 244 особи.

Соціальні стандарти повинні формуватися таким чином, щоб бути і орієнтиром і стимулятором розв'язання соціальних проблем країни.

Найважливішими з соціальних проблем України, що потребують вирішення в контексті «європеїзації», створення передумов для наближення до ЄС є збільшення доходів населення та розвитку соціальних програм. Досягнення європейських стандартів в соціальній сфері – рівня доходу, структури споживання, добробуту, зайнятості, фінансування соціальних програм, що забезпечують розвиток людських ресурсів, має пріоритетне економічне значення, оскільки від цього залежить можливість включення в європейський ринок праці, доступ до ринку товарів і послуг, розвиток гуманітарного капіталу, формування середнього класу та, в кінцевому рахунку, забезпечення міжнародної конкурентоспроможності України. В цьому контексті для формування цілісної системної методики ідентифікації соціальних важливими є порівняльні оцінки здійснені в роботі [9].

З аналізу, проведеного в цій роботі, видно, що в соціальній сфері між Україною та більшістю країн ЄС існує не просто значний розрив, а прірва майже за всіма основними показниками. Для інтеграції до європейського соціального простору Україні доведеться здійснити суттєві зміни в забезпеченні права на працевлаштування, досягти європейських стандартів щодо оплати та безпеки праці, гарантій соціального забезпечення, умов життя громадян, охорони здоров'я, розвитку освіти, культури, соціального захисту та ін. Зростання ВВП має супроводжуватися підвищенням реальних доходів працюючих і забезпечити соціальний захист для найбільш вразливих верств населення. Це обов'язково треба враховувати при формуванні методики дослідження соціальних стандартів на рівні впровадження деякої імітаційної моделі.

Висновки. Розв'язати в Україні проблеми соціального забезпечення на рівні «європейських стандартів як норми у соціальному житті», базуючись лише на нинішній інституційній основі, зі збереженням неадекватного ставлення до ролі сторін – учасниць соціального діалогу, неможливо. Всі системні реформи останніх років майже не зачепили соціальної сфери,

яка й досі розвивається за принципами старої адміністративної бюрократичної системи. Перетворенню соціального забезпечення на потужний стимулятор економічного розвитку заважає суперечливість між реформуванням реальної економіки і тим, що соціальна сфера фактично не реформується.

Ефективні реформи мають забезпечити глибинні перетворення змісту і економічної і соціальної політики держави. Створення програми ефективних суспільних реформ може базуватися на адекватних прогнозах як окремих галузей життєдіяльності країни, так і на комплексному прогнозі розвитку соціально-економічної системи в цілому під дією різного роду економічних та інструментальних стимуляторів та внаслідок впливу гальмуючих обставин. Соціальні стандарти мають стати реальними, а не декларативними прогнозними показниками-цілями розвитку. Система соціальних стандартів та функціонування інституцій та механізмів підтримки системи соціальних стандартів повинно стати смислом змісту економічних програм розвитку галузей країни та стратегії соціально-економічного розвитку в цілому. Методика ідентифікації соціальних стандартів повинна бути трьох етапною та трьох ранговою: на першому етапі вибирається сукупність методів, що здатні комплексно означити сукупність компонент та факторів, що здатні ідентифікувати зміст та роль соціальних стандартів в динаміці процесів економічних та соціальних перетворень. На другому етапі розробляється в лоні кожного методу спеціальна галузева методика ідентифікації статичної та динамічної процесів. На третьому етапі необхідно в рамках певної сценарної або імітаційної моделі системно скомпонувати третій ранг методики – прогнозний.

Список використаних джерел

1. Пищуліна О. М. Нова ідеологія реформування заробітної плати: потреба та перспективи // Стратегічні пріоритети. – 2007. – № 1. – С. 133–140.
2. Пищуліна О. М. Соціальне значення мінімальної заробітної плати та її роль у формуванні ціни робочої сили на ринку праці України // Стратегічні пріоритети. – 2007. – № 4. – С. 134–141.

3. *Пищуліна О. М.* Диференціація населення за рівнем доходу та ефективність інституційної організації механізмів його перерозподілу в Україні // Стратегічні пріоритети. – 2007. – № 2. – С. 93–102.

4. *Програма розвитку ООН (ПРООН).* Доповідь про розвиток людини 2006. – Режим доступу: <http://hdr.undp.org/hdr2006/statistics/>

5. *Економічний розвиток регіонів* (січень – вересень 2006 року). Кабінет міністрів України. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=51507918&cat_id=32189

6. *Щодо пріоритетних напрямів реформування заробітної плати в Україні.* Тижневий аналітичний огляд. Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/Monitor/Monitor1_72/01.htm

7. *Шаповал М.* Індекс людського розвитку. Міжнародний досвід застосування соціальних стандартів. – Режим доступу: <http://www.nas.gov.ua/prof-kiev/daidghest/2.htm>

8. *Потехін О., Врадій О.* Україна – Європейський Союз: соціальний вимір – Режим доступу: <http://cpcfp.org.ua/projects/foreignpolicy/papers/0207/>